

Nyhetsbrev

Vi samarbetar med kommuner i Stockholms län och Region Stockholm

2025-07-21 | Årgång 12 | Nummer 7

[Läs brevet i webbläsare](#)

Hej!

Nu är vi mitt i sommaren och vi hoppas att du har möjlighet att njuta av den, oavsett om du har semester eller är i tjänst. Här på PKC har vi en lugnare period under sommaren, vilket ger oss möjlighet att ladda inför en spännande och innehållsrik höst. Även om vi inte erbjuder några fysiska utbildningar under sommarmånaderna, finns hela vårt digitala utbud tillgängligt året runt. Passa gärna på att ta del av våra webbutbildningar och digitala föreläsningar, och tipsa gärna dina kollegor att besöka PKC:s webbplats och ta del av innehållet.

I juli månads nyhetsbrev är vi glada att kunna presentera ett referat av professor emeritus Peter Strang om "*Djupa ventromboser och lungembolier vid cancer under livets sista år*", månades film samt en sammanfattning från EAPC-konferensen i Helsingfors, där några av PKC:s medarbetare deltog.

Vi hoppas att du får tid till vila och återhämtning under sommaren så att vi tillsammans kan möta hösten med ny energi!

Med önskan om en fortsatt fin sommar,
Annika Cederholm med medarbetare

Annika Cederholm
Verksamhetschef

Anette Alvariza
Vetenskaplig ledare

Linda Björkhem-Bergman
Vetenskaplig ledare

Kalendarium

Kommande utbildningar med platser kvar

Remittering till ASIH och SPSV

Digital föreläsning för läkare verksamma inom akutsjukvård och geriatrik i Region Stockholm

Tema Cancer och palliativt kunskapscentrum bjuder in till gemensam workshop

För personal inom ASIH/SPSV, Tema Cancer och akutklinik

Att inkludera hbtq+ perspektiv i palliativ vård

Föreläsare: Max Kleijberg

Symtomkontroll och teamarbete

Fysisk heldagsutbildning för legitimerad personal inom kommunal hälso- och sjukvård

Digital ombudsträff för palliativa ombud i kommunerna

Digital eftermiddagsträff för palliativa ombud utbildade av PKC

Informationsmöte för chefer om PO-utbildning för personal inom akutsjukvård och geriatrik

Digital informationsträff

Digital ombudsträff för palliativa ombud i kommunerna

Digital eftermiddagsträff för palliativa ombud utbildade av PKC

Fortbildningseftermiddag för ST-läkare och specialister i palliativ medicin

Tema: Förhållningssätt, kommunikation och pedagogik inom palliativ vård

Palliativ vård – en introduktion

Halvdags introduktionsutbildning i palliativ vård

Vardagen och döden – om ett livsviktigt perspektiv som inte får tas för givet

Föreläsare: Lena-Karin Erlandsson och Maria Nilsson

Dropp i livets slut

Föreläsare: Christel Hedman

10:e nationella konferensen i palliativ vård

Tvådagars konferens på Stockholm Waterfront i Stockholm. Arrangerar gör PKC, Marie Cederschiöld Högskola, Stockholms Sjukhem samt NRPV.

Syrgas i palliativ vård

Digital föreläsning för läkare verksamma inom akutsjukvård och geriatrik i Region Stockholm

ST-handledning för specialister i palliativ medicin

2-dagarsutbildning för specialister i palliativ medicin som är eller snart kommer att vara handledare åt ST-läkare i palliativ medicin

De nödvändiga samtalen – läkare

Ges i samarbete med Palliativt Utvecklingscentrum i Lund och Regionalt Cancercentrum Stockholm Gotland

Undersköterskans roll i palliativ vård

Digital grundutbildning för undersköterskor

Barn i sorg – mående, rättigheter och stöd

Föreläsare: Rakel Eklund

Samtalskurs för sjuksköterskor inom cancervården

1-dagsutbildning för sjuksköterskor som arbetar inom cancervården i Region Stockholm

Nyheter

EAPC i Helsingfors 2025

Den 19:de världskongressen EAPC (*European Association for Palliative Care*) hölls i år i Helsingfors den 29–31 maj. Närmare 1700 deltagare från hela världen samlades under samma tak för att ta del av den senaste forskningen, nätverka och inspireras för att tillsammans driva den palliativa vården framåt i olika kontexter. Årets tema för konferensen var "Redo för framtiden" vilket vi tyckte lyftes upp tydligt på många föreläsningar.

Konferensen bjöd på många korta föreläsningar på 10–15 minuter, vilket gjorde att vi kunde ta del av en stor variation av ny forskning, med möjlighet att fördjupa oss i ämnet. Som alltid på konferenser är det en utmaning att välja bland alla parallella spår och det är fysiskt omöjligt att vara med på allt som erbjuds. Med hjälp av abstraktboken, kan man ta del av innehållet. Boken finns tillgänglig via konferensen hemsida och här:

[The 19th World Congress of the European Association for Palliative Care 29 – 31](#)

May 2025 Helsinki, Finland

En reflektion var att icke-farmakologiska interventioner lyftes i högre utsträckning än vad som upplevts tidigare. Vi tog också del av interventioner som gjordes för att utbilda bland annat hemtjänstpersonal och ambulanssjukvårdare. Där lyftes utmaningar och brister som personalen möter när de kommer hem till svårt sjuka, döende eller redan avlidna personer.

Vi deltog i en session om HBTQ+ personers perspektiv på döende, död, förlust och vård i livets slutskede. Involverade föreläsare delade med sig av erfarenheter och forskning kring bland annat bemötandet.

Postervandringen bjöd på närmare 1000 tryckta och flera hundra digitala posters att tillgå under konferensen. PKC hade två posters att bidra med, en gällande vår ledarskapsutbildning samt en om Palliativa ombudsutbildningen för akutsjukvård och geriatrik.

Nordic corner var ett nytt initiativ med syfte att vi i de nordiska länderna skall kunna visa upp hur den palliativa vården är uppbyggd i respektive land. Det var en välbesökt monter under dagarna, och ett utmärkt sätt att nätverka och dela erfarenheter med varandra.

Ett annorlunda och roligt inslag som vi fick ta del av var en inspelad teaterföreläsning (*Cicely & David: Screening of the play written by David Clark*) som handlade om Dame Cicely Saunders. Ett roligt sätt att få en djupare inblick i hennes liv och vilka möten som drev henne och resulterade i grundandet av St. Christophers och hennes engagemang för den moderna hospicerörelsen.

Tack EAPC för inspirerande och lärorika dagar!

*Kristina Zarins och Zahra Ousi,
Palliativt kunskapscentrum*

Månadens film!

Årets sjunde månadens film som vi vill uppmärksamma är inspelad av leg. sjuksköterska och tillika vårdutvecklingsledare Lilian Fransson på temat "*Munhälsa i livets slut – del 1*". Filmen ingår i modul 6 av Palliativt kunskapscentrums webbutbildning i Palliativ cancervård: "Nutrition, kakexi och munhälsa".

[Se filmen här!](#)

Tips!

Vill du vara med och utveckla Svenska palliativregistret?

Svenska palliativregistret startar ett utvecklingsprojekt till hösten med arbete mot sjukhus. För mer information se länk nedan, eller kontakta info@palliativregistret.se.

[Läs mer \(Svenska palliativregistret\)](#)

Tips!

Ny utbildning från Betaniastiftelsen

Betaniastiftelsen

DÄR LIVSFRÅGOR FÅR TA PLATS

Betaniastiftelsen har med stöd av Cancerfonden tagit fram en ny utb som riktar sig till dig som berörs av frågor kopplat till palliativ vård, hur kan palliativ vård hjälpa den som är sjuk eller den som är närstående, vad handlar palliativ vård om och vad kan sista tiden i livet innebära?

[Läs mer \(Betaniastiftelsen\)](#)

Djupa ventromboser och lungembolier vid cancer under livets sista år

Referat av Peter Strang

Professor emeritus vid KI, senior rådgivare vid Palliativt kunskapscentrum

Referat av artikeln: Strang P, Schultz T: High Rate of Thromboembolic Events in the Last Year of Life of Cancer Patients: A Registry Study. Cancers 2024, 16, 4031. <https://doi.org/10.3390/cancers16234031>

Blodproppar i livets slutskede

Generellt sett ökar risken för blodproppar (tromboser) med ökande ålder, och detta är särskilt tydligt vid stroke. När det gäller cancer, används begreppet venös tromboembolism (*Venous Thromboembolism*, VTE) som framförallt omfattar djupa ventromboser och lungembolier. En lungemboli innebär att delar av blodproppar som bildats på annat håll, ofta i vader, lår eller bäckenregionen, lossnar och fastnar i lungkärl

och ger akuta problem med syresättningen, ett livshotande tillstånd. Vissa författare föredrar begreppet *Cancer-Associated Thrombosis* (CAT) som både täcker venös tromboembolism, arteriella trombosar och disseminerad vaskulär koagulation (DIC).

Av alla dessa fenomen är framför allt lungembolier mest fruktade, eftersom de kan leda till att personen avlider akut eller inom en mycket kort tid.

"Lungembolier är livshotande tillstånd"

Tromboembolier är vanligare vid cancer än vid icke-cancertillstånd, eftersom cancer i sig leder till ökad risk för proppar, men även ökad risk för blödningar. Denna riskökning för proppar beror på att cancerceller producerar substanser som ökar proppbildningen, bland annat frisätts en faktor som heter *Tissue Factor* (1). En aktiv cancersjukdom leder också till ökad inflammation i kroppen och frisättning av olika så kallade cytokiner i blodet, vilket också bidrar till trombosrisken (2). Risken för blodproppar är särskilt hög vid spridd cancersjukdom.

Behandlingar ökar risken

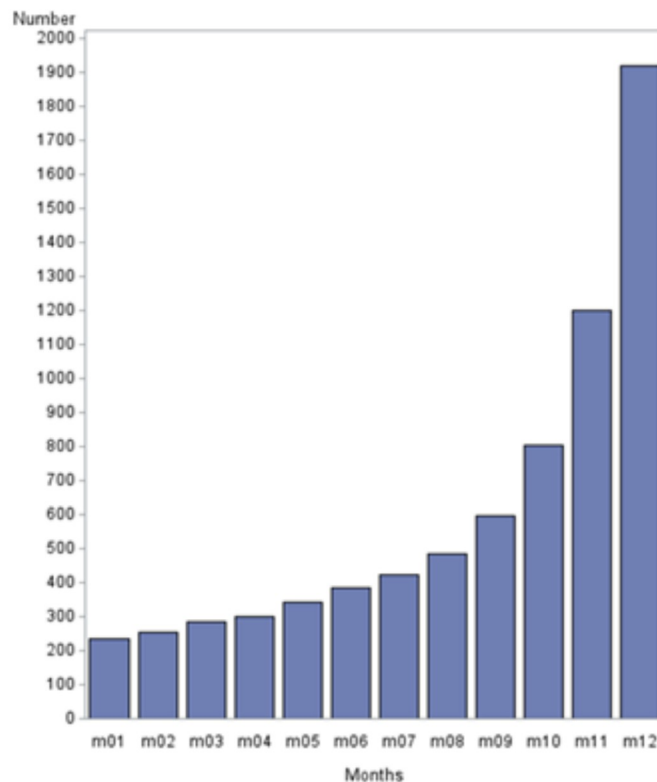
Alla kirurgiska ingrepp ökar risken för blodproppar, det är därför som man ofta ger blodförtunnande sprutor i förebyggande syfte efter större operationer. Vidare vet vi att både hormonella behandlingar och cytostatikabehandlingar kan öka risken för blodproppar (3, 4). Det här är en risk som sällan diskuteras, trots att vi vet att med ökad behandlingsintensitet med cytostatika, har risken för proppar ökat under 1990-talet (5). Idag har vi dessutom många nya målsökande behandlingar och andra immunbehandlingar som också innebär en ökad risk (4, 6) men vi har ganska lite data på det.

Frågeställningar i studien

Vi ville därför undersöka förekomsten av tromboembolism i Region Stockholm, eftersom vi har tillgång till data för samtliga personer som avled i spridd cancersjukdom under åren 2015 till 2023 (7). Personer på särskilt boende (Säbo) exkluderades och totalt undersökte vi 27 423 patienters sjukhistoria under deras sista år i livet.

Resultat

Vi fann att 13,6% av alla patienter hade minst en episod med tromboembolier och av dessa hade 10,4% minst ett insjuknande med lungembolier. Risken för tromboembolier ökade kraftigt mot livets slut och ökningen var särskilt markant under de tre sista månaderna i livet.

Figur 1: Risken för tromboembolier var högst under de sista månaderna

Riskgrupper. Kvinnor hade högre risk än män, 15% mot 13% under det sista året ($p < 0,0001$). Risken för tromboembolier var mycket högre för yngre än för äldre: i gruppen 18–64 år var risken under det sista året 17% medan risken var 9% för personer över 80 år ($p < 0,0001$), ett oväntat fynd. Det var också oväntat att personer med färre komorbiditeter (samsjuklighet) hade större andel av tromboembolier, 15% mot 13%, ($p = 0,0003$). Precis som i andra studier, var risken mycket hög vid vissa typer av cancer, framförallt pankreascancer med 24%, gynekologisk cancer med 21%, och lungcancer med 17%, medan risken till exempel vid prostatacancer bara var 7%.

Infektioner och tromboembolier. Infektioner anses öka risken för tromboembolier och detta blev tydligt under covidpandemin när många patienter behövde blodförtunnande behandling. När vi därför jämförde pre-pandemiåren 2015–2019 med perioden 2020–2023, fick vi fram 12% mot 15%, dvs. betydligt högre andel under pandemiåren ($p < 0,0001$).

Tidstrender. Eftersom allt fler får behandling även under livets sista månader, ville vi undersöka om det finns några tidstrender. Vi såg en ökning vad gäller tromboembolier med 47% från 2015 till 2023.

"Infektioner ökar risken för tromboser"

Diskussion

Totalt hade nästan 14% av alla med cancer under livets sista år minst en episod med tromboembolier, och risken var särskilt hög under de sista tre månaderna i livet. Vid cancerformer som pankreascancer, gynekologisk cancer eller lungcancer var risken påtagligt hög. Studien var inte utformad för att undersöka orsakssamband men det finns ändå anledning att tro att lungembolierna bidrog till att patienterna dog.

Ett fynd som förvånade oss var att risken var högre för unga patienter med få andra samtidiga sjukdomar, eftersom blodproppar generellt ses hos äldre, multisjuka. Återigen betonar vi att studien inte var utformad för att undersöka orsakssamband, men vi slås ändå av att vi vet att alla cancerbehandlingar (kirurgi, cytostatika, hormonell behandling, moderna målsökande preparat) ökar risken för proppar och det är framförallt yngre med gott allmäntillstånd som får dessa behandlingar. Vi kan inte utesluta att behandlingarna i sig bidragit till den ökade risken för tromboembolism, eftersom vi såg det oftare hos yngre – de som får mer behandling.

Ytterligare ett fynd stöder detta resonemang. Redan på 90-talet visade den kände

trombosforskaren Khorana och medarbetare, att trombosrisken ökade successivt från år till år, parallellt med mer intensiv behandling. På liknande sätt såg vi en tidstrend: från 2015 till 2023 ökade risken med 47%. När man gör läkemedelsstudier för att testa nya cancerläkemedel, väljer man som regel personer som är i gott allmäntillstånd och som inte är i livets absoluta slutskede. I sådana studier ser man ofta goda effekter av de nya preparaten. Däremot är läkemedlen sällan testade för de allra sista månaderna i livet – därför vet vi inte om nyttan eller risken överväger.

Slutligen såg vi ett intressant fynd när det gäller infektioner: Från och med pandemiåret 2020 ökade risken för tromboembolier. Sedan tidigare vet vi att även andra infektioner, särskilt om infektionen utvecklar sig till sepsis, har ett klart samband med trombosrisk (8, 9).

Referenser

1. Khorana AA, Mackman N, Falanga A, Pabinger I, Noble S, Agno W, et al. **Cancer-associated venous thromboembolism.** *Nat Rev Dis Primers.* 2022;8(1):11.
2. Pavlovic D, Niciforovic D, Markovic M, Papic D. **Cancer-Associated Thrombosis: Epidemiology, Pathophysiological Mechanisms, Treatment, and Risk Assessment.** *Clin Med Insights Oncol.* 2023;17:11795549231220297.
3. Riondino S, Ferroni P, Del Monte G, Formica V, Guadagni F, Roselli M. **Venous Thromboembolism in Cancer Patients on Simultaneous and Palliative Care.** *Cancers (Basel).* 2020;12(5).
4. Martens KL, Li A, La J, May SB, Swinnerton KN, Tosi H, et al. **Epidemiology of Cancer-Associated Venous Thromboembolism in Patients With Solid and Hematologic Neoplasms in the Veterans Affairs Health Care System.** *JAMA Netw Open.* 2023;6(6):e2317945.
5. Khorana AA, Francis CW, Culakova E, Kuderer NM, Lyman GH. **Frequency, risk factors, and trends for venous thromboembolism among hospitalized cancer patients.** *Cancer.* 2007;110(10):2339-46.
6. Miroddi M, Sterrantino C, Simmonds M, Caridi L, Calapai G, Phillips RS, et al. **Systematic review and meta-analysis of the risk of severe and life-threatening thromboembolism in cancer patients receiving anti-EGFR monoclonal antibodies (cetuximab or panitumumab).** *Int J Cancer.* 2016;139(10):2370-80.
7. Strang P, Schultz T. **High Rate of Thromboembolic Events in the Last Year of Life of Cancer Patients: A Registry Study.** *Cancers (Basel).* 2024;16(23). <https://doi.org/10.3390/cancers16234031>
8. Lyman GH, Culakova E, Poniewierski MS, Kuderer NM. **Morbidity, mortality and costs associated with venous thromboembolism in hospitalized patients with cancer.** *Thromb Res.* 2018;164 Suppl 1:S112-s8.
9. Lichota A, Gwozdinski K, Szewczyk EM. **Microbial Modulation of Coagulation Disorders in Venous Thromboembolism.** *J Inflamm Res.* 2020;13:387-400.

Foto: Pixabay

Palliativt kunskapscentrum i Stockholms län samfinansieras av Region Stockholm samt kommunerna Botkyrka, Danderyd, Ekerö, Haninge, Huddinge, Järfälla, Lidingö, Nacka, Norrtälje, Nykvarn, Nynäshamn, Salem, Sigtuna, Sollentuna, Solna, Stockholms stad, Sundbybergs stad, Södertälje, Tyresö, Täby, Upplands-Bro, Upplands Väsby, Vallentuna, Vaxholm, Värmdö och Österåker.

Läs mer om oss på: pkc.regionstockholm.se

Kontakt: pkc.slso@regionstockholm.se

Foto: Yanan Li (om ej annat anges)

Följ oss på Facebook och Instagram

Tipsa en vän

Dela utskicket:

[Avregistrera dig från nyhetsbrevet](#)

Palliativt kunskapscentrum
REGION STOCKHOLM